

# Gondolatok a papíralapú információközlés jelenéről és jövőjéről

A NYOMDAVILÁG KÖRKÉRDÉSEIRE SZERKESZTŐBIZOTTSÁGUNK TAGJAI LAPUNK HASÁBÁJAIN RÉSZLETESEN IS KIFEJTİK VÉLEMÉNYÜKET

**HOGYAN VÁLTOZNAK AZ OLVASÁSI, AZ INFORMÁCIÓSZERZÉSI ÉS -FELDOLGOZÁSI SZOKÁSOK?**

*Bardóczy Irén:* Átalakulás folyamata játszódik le az olvasási szokásokat tekintve tematikai vonatkozásban. A színes, mozgóképes információsugárzó rendszerek térhódításával bizonyos témákban (pl. napi hírek, sportesemények stb.) csökken a nyomtatott információhordozók iránti igény. Ezzel szemben a számítástechnika és informatika a nyomtatott termékek körét növeli. Közel száz új, ezzel a témával foglalkozó, piacképes folyóirat jelent meg az utóbbi öt-nyolc évben, egyidejűleg hasonló témával foglalkozó könyvek is szép számmal jelennek meg évente. Tehát megszűnés veszélye nem fenyeget, csak tematikai piaci átrendeződés.

*Szikszay Olivér:* Fogalmam sincs, csak remélni merem, hogy nem felejtünk el olvasni, és a jövő nemzedékének is élményt, kikapcsolódást, tanulási lehetőséget stb. fog jelenteni.

*Eiler Emil:* Az időhiány, a csökkenő példányszámú megdrágult könyvek és az informatikai fejlesztések új eredményei mind a virtuális/audiovizuális irányba terelik a világot. Hatásukra látszólag kevesebbet olvasunk. Ugyanakkor az új információhordozó médiák, köztük a fizikai média (CD-ROM; DVD, a mágnesesen törölhető, felülírható „papír”) és az elektronikus könyv, továbbá az internet, amely ma a globális tudás legfőbb forrása, óriási mennyiségben biztosítják a folyamatosan frissíthető, személyre szabható elektronikus (on-line) olvasnivalókat, amelyek szintén a tudást és a kultúrát szolgálják. A papírnyomat nem versenyképes velük, ezért ezek elkerülhetetlenül hozzájárulnak a hagyományos papíralapú nyomdatermék-fogyasztás csökkenéséhez. A papír anyagát bármilyen szintetikus anyag kiválthatja, de a „papírszerű” termékek léte hosszú távon mégis biztosított, mert vannak olyan feladatok, amelyeket mással nem lehet megoldani. Az információfeldolgozás

a nyomdaiparban szinte már teljesen számítástechnikai eszközökkel történik, ez ténykérdés. A szöveget és képet hozzáértéssel előállító, feldolgozó szakember számára már lassan mindegy, hogy fizikai vagy az elektronikus médiahordozó-e az a közeg, amely az emberiség számára közvetíti az ő munkáját, vagy egyszerre mindkettő. Az új technológiák fényében a nyomtatott kifejezés lassan elveszti a jelentését. A nyomóforma nélküli eljárások, mint pl. az InkJet, már nem használnak nyomóerőt, vagyis a szó fizikai értelmében nem nyomtatnak. Ezért is, a fejlett nyugati világ a nyomdaipar (Printing Industry) megnevezés helyett már régen a Grafikai Művészetek Iparága (Graphic Arts Industry) kifejezést használja.

*Maczó Péter:* Az olvasási és információszerzési szokások egyre jobban eltolódnak a hangzó és mozgó, túlnyomóan színes sugárzók felé. Sugároz a tévé és a rádió – néha nagy a károsanyag-kibocsátásuk is – és az internet, amit szintén önként keresünk fel, de a csábítása, a kalandozás lehetősége és az utunkba kerülő dímbes-dombos, csábos tarkavirágos információhegyeken messze elcsatangolhatunk. Nincs országos kék jelzés, nincsenek felfestett záróvonalak, határok, és térkép sincs...

Nos, ezek erős konkurenciái az információszerzés hagyományosnak mondható – nyomtatott anyag, újság, folyóirat – olvasási szokásainak. Persze a papírra nyomott szöveg fontossága alig csökken.

**OPTIMISTÁK VAGY PESSZIMISTÁK LEHETNEK-E A NYOMDÁSZOK A KÖVETKEZŐ ÉVTIZEDBEN?**

*Bardóczy Irén:* Realisták legyenek a nyomdászok a következő évtizedben. Körültekintően mérjék fel a termékprofiljuknak megfelelő piacot. Önkritikusan és reálisan pozícionálják magukat a nyomdatermékpiacon mind a technikai-technológiai színvonal és minőség, mind a szolgáltatási paletta, illetve piaci részesedés tekintetében. Kendőzet-

lenül mérjék fel erősségeiket és gyengeségeiket. Ennek ismeretében tervezzék meg jövőjüket, és tűzzenek ki célokat. Akik hosszú távon fejlődni tudnak, minden tekintetben képesek megfelelni a korrekt piaci elvárásoknak, akár optimisták is lehetnek. Nem a legjobbnak kell látszani, hanem annak is kell lenni. És a piac dönti el, hogy ki a legjobb!

*Szikszay Olivér:* Mindenképpen optimisták. Peszsimizmussal nem lehet fejlődni, előbbre jutni. Ha hinni lehet a statisztikáknak, a digitális világ terjedésével nem csökkent – sőt! – növekedett a papírfelhasználás, és inkább csak a félesekben történt átrendeződés.

*Eiler Emil:* Ami a technikai fejlődést illeti, a nyomdászoknak minden okuk megvan az optimizmusra. Aki tudomásul veszi, hogy a fejlődés megállíthatatlan, és igyekszik megérteni az új világot, átvenni annak a ritmusát, annak nincs oka a pesszimizmusra! Attól, hogy kihalt az ólomszedés és a litográfia, hogy elektronizálódott az iparunk, a világ nem állt meg: a feladat, a tipográfiai alapelvek és a dolgok lényege semmit nem változott, csak a technikai eszköz és a megoldás lett más, és a tudnivaló sokkal több. Emellett olyan új eszközökhez és lehetőségekhez jutottunk, amelyekről korábban nem is álmodhattunk.

*Maczó Péter:* A könyv, mint olyan bizonyára marad, nem épp azért, mert a számítógép és tévé nem vihető be a WC-be és az ágyba. Bevihető lesz, egyre inkább (LCD és mikro-micsodák), de ergonómiailag a dolog humán oldala nem csipesíthető: a képernyőn olvasás nehézkes, a lapozás és visszakeresés igénye bennünk él. A tradíció: a feketén-fehéren nyomtatott szövegek a tények (tudjuk már, mennyire nem!), de mégis – erre utal a tv reklámklippek végén a kiírás, hogy az orvos-sal beszélünk kell, mielőtt bevesszük és lenyeljük (nemcsak elmondják, leírják) és a gyilkos cigaretta burleszkbe illő dekorációi, fekete-fehér életveszélyes fenyegetéseivel. Na ja, higgyünk a nyomtatott szövegnek (és képnak, holott a photoshop is igazán jól alkalmazható a hamisításra: tehát nyomdászok fel a fejje!).

A sok reklámanyag mázsaszámra készül. Akciós szórólapok és hetiárlisták (csupasz csirkelábbal, kínai-digitális-karórával CSAK 99 Ft), és ezt is ki nyomjuk. Sokszor gigant poszterként is – az is nyomdászteljesítmény... A csomagolóipar pedig

a legnagyobb falattá vált. És jövője van: digitálisan-virtuálisan semmit nem lehet becsomagolni. Szerintem a statisztika nem a visszazorulásról szól, főleg az alsó-középkategória nyomul (csak finoman). Kérdés persze mindig is a színvonal: az olcsó ér-e annyit, mint a szép, és a még gyorsabb nem kapósabb-e?

Ezek a tényezők: minőség, ár és kivitelezési idő sokkal fontosabbak, mint például a helyszín, mert a digitális hordozó és az internetes kapcsolat tágítja a lehetőségeket.

## HOGYAN BEFOLYÁSOLJA A GLOBALIZÁCIÓ, AZ EU-TAGSÁG A HAZAI NYOMDAIPAR JÖVŐJÉT?

*Bardóczy Irén:* Húzóerő kell legyen a fejlett EU-tagországok nyomdaipara – amint ezt több hazai nyomda felismerte. Már megjelentek a nyugat-európai színvonalú technikai-technológiai felszereltségű kis- és középnymdák. Azok a nyomdák, amelyek jól sáfarkodnak az EU-támogatási rendszer által nyújtott lehetőségekkel, szert tudnak tenni különböző korrekt forrásból származó tőkére anélkül, hogy a jövőjüket veszélyeztetnék. Már most az európai nyomdaiparhoz tartozónak érezhetik magukat, főleg ha sikerül a kezdeti „vadkapitalizmus” negatív hajtásait lenyesegetni, a működési elveket és gyakorlatot „emberszintre” emelni. Kétségkívül szélesedik a piaci verseny. Erősödik az EU-n belüli határok megszűnésével a konkurenciaharc, de ez kétirányú utcának tekinthető azok számára, akik áldoznak arra, hogy ezzel a piacbővülési lehetőséggel hasznosan élni tudjanak. Félelemre azért sincs semmi ok, mert a vezető nyomdagépgyártók kapacitása évekre előre lekötött gépmegrendelésekkel.

*Szikszay Olivér:* Keményebb feltételek, aminek megfelelni nehezebb, de nem lehetetlen. A határok nélküliség – szakmailag – nagyobb piaci lehetőségeket jelent, szigorúbb feltételekkel. Bár egyelőre vegyesek a tapasztalatok. Néhány: nőtt a piac (de igényesebb is lett!), könnyebb a fejlett technológiákhoz, korszerű gépekhez, segédanyagokhoz jutni. De: változatlanul nagyon rossz a fizetési morál, egyes cégek diktálni próbálnak – úgy árban, mint szállítási készségben.

*Eiler Emil:* A globalizáció – az eredeti elképzelés szerint – az emberiség globális esélyegyenlőségét, boldogulását szolgálta volna. A mai eltorzult

formájában azonban a közösségi érdekek helyett kizárólag a tőkés profitérdekek érvényesülnek. A világpiac a multinacionális vállalatbirodalmak kezébe került, amelyben a nagyok törvényszerűen felfalják a kisebbeket és egymást is. Ebben a közegben a tőkeszegény vállalkozó csak sodródhat, vagy halálra van ítélve. Az Európai Unió piaca elvben számunkra is korlátlan lehetőségeket jelenthet, de a gyakorlat még nem ezt bizonyítja. A moszkvai típusú tervgazdálkodás évtizedei után most azt várják, hogy szokjuk meg: ezentúl Brüsszelben döntenek el a sorsunkat, ott mondják meg, miből mennyit termelhetünk, és mennyit adhatunk el. Úgy tűnik, még sokat kell várunk arra, hogy az EU tagállamai is annyira összecsiszolódjának, mint mára az USA-belié. Az elmúlt hatvan év alatt, a sorozatosan hibás gazdaságpolitika miatt hazánkban a fejlett világ mögötti lemaradása közel harmincöt évnnyire nőtt, ezt még azok is elismerik, akik szorgalmasan próbálják rózsaszínűre festeni a hazai eget. Ennyi időt várhatunk még ahhoz, hogy olyan színvonalon élhessünk, mint ma az osztrákok. Feltéve, ha az adósságcspada nem fojt meg, ha megáll az országos belső eladósodási folyamat és a kiárúsítás, ha megszűnnek a körbetartozások, ha a külföldi cégek nem viszik ki a nyereséget az országból, ha olyan kormányok vezetnek az országot, amelyek a megfelelő pályára képesek állítani a gazdaságot, és ha a várható kínai-indiai terjeszkedés hatásai számunkra kedvezőek lesznek. Ebben a közegben csak a korszerű technikával, nemzetközi kapcsolatokkal, megfelelő tőketartalékkal rendelkező, több lábon álló kis- és középvállalkozások remélhetnek sikereket az elkövetkező évtizedben. Ezeket a gondolatokat részletesebben fejti ki lapunk negyvenhatodik oldalán olvasható Nyomdaipar 2006–2010 című cikke.

*Maczó Péter:* Volt idő, amikor – részben vám- és adórendelkezések miatt – érdemes volt Ausztriába vinni dolgokat. Most már a határtalan Európa, úgy tűnhet, tágítja a kört. De a hazai nyomdák nem olcsóbbak, mint a lengyel vagy szlovák vállalkozások, a távol-keletiekről nem is szólva, mert a könyvek közül nem egy szép kiállítású munka (tudjuk jól) made in China érkezik. És ezeket angol, német stb. kiadók készítették ott. Vagyis e határtalanságnak egy fékező tényezőjét ismerem csak: a nyelv. Nyelvünkbe vagyunk bezárva. (Néha előny nálunk?) Nyomtatásra szánt anyagokat ugyan lehet kész postscript file-ként is átadni, de

a kapcsolattartás, a kivitel egyes fázisai és sokszor más nemvárt tényezők miatt is Magyarországon a hazai megbízókat nem fogják felülmúlni a külföldiek.

A sikeresség természetesen a korszerűségben rejlik. Korszerű egy nyomda, ha a felszereltsége az, ha a kapcsolattartása-kommunikációja érzékeny és partneri tud lenni. Ennek velejárója persze a nyelvismeret is (hátha). Mert nyomtatványok még nagyon sokáig lesznek, és a DTP egy dologra rá kell szorítsa a tervezőt (elsőbbsen), de a nyomdászt is – ez a profizmus.

## MI A FELTÉTELE ANNAK, HOGY MAGYARORSZÁGON TÍZ ÉV MÚLVA IS SIKERES LEHESSEN EGY NYOMDAIPARI VÁLLALKOZÓ?

*Bardóczy Irén:* Minden vállalkozó és vállalkozás magában hordozza a siker és kudarc, a lét és nemlét feltételeit, amely összességében a szellemi és anyagi tőke meglétére, előrevivő működésére vezethető vissza. Szükség van nemzetközi szintű, folyamatos szakmai képzésre, agyakra, amelyek a nemzetközi ismeretanyag belterjessé tételét hivatottak szolgálni. Nem lenne hátrány egy olyan információs fórum vagy bázis létrehozása, amely folyamatosan figyeli és elemzi a fejlettebb nyomdaiparral bíró országokban felismerhető fejlesztési trendeket, piaci mozgásokat, mind a termékpiac, mind a technika és technológia, illetve az anyagok vonatkozásában. Rendszeresen tájékoztatást nyújtana az arra igényt tartó nyomdák számára – márpedig egy nyomda a saját ellensége, ha erre nem tart igényt –, a begyűjtött információk alapján, annak érdekében, hogy a nyomdák céljaikat és fejlesztéseiket, lényegi döntéseiket a néhány év múlva begyűrűző, de tendenciáiban már érzékelhető irányok, változások ismeretében hozzassák meg. Ezenkívül nem elhanyagolható szempont, hogy az energiákat nem a konkurencia „megölésére”, hanem a sokoldalú együttműködés kiépítésére kell fordítani határon belül és határon kívül.

*Szikszay Olivér:* A meglévőknél már vannak tapasztalatai, a jövő vállalkozóinak is nyilván megvan a vagy meglesznek a saját elképzelései. De azért néhány gondolat: lehetőleg – vagy többségében – saját tulajdon (ingatlan, korszerű géppark), megfelelő tudású személyzet; olyan – rendszeresen fizető! – ügyfélkör, ami lehetőséget ad a „több lábon állásra”; minőségben és árban megbízható beszállítói kör; megbízható és gyors szervizhátter.